

Основи на спестяването и инвестициите

СПЕСТЯВАНИЯ

- Този модул ще ви предостави основните умения, необходими за ефективно поставяне на финансови цели, ще ви научи как да създадете фонд за спешни случаи и как да сравнявате различни спестовни сметки.
- В края на този модул ще разполагате със знанията и инструментите, които ще ви помогнат да поемете контрол върху личните си финанси и да изградите балансиран подход към спестяването.
- Нека започнем това пътуване към финансова независимост и стабилност.

УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

В края на този модул ще можете да:

- **Цели на спестяването**
Да разбирате значението на поставянето на цели при спестяването.
- **Спестовен буфер**
Да разбирате ползите от наличието на спестявания за извънредни ситуации или аварийен фонд за справяне с финансови непредвидени обстоятелства.
- **Избор на спестовни продукти**
Да разбирате финансовите инструменти, които се използват за натрупване и съхраняване на спестявания.
- **Управление на спестяванията**
Доброто управление на спестяванията винаги започва със създаването на стратегия, която позволява постепенно да започнете да отделяте средства.

КАКВО ИМАМЕ ПРЕДВИД, КОГАТО ГОВОРИМ ЗА СПЕСТЯВАНИЯ?

- Под **спестяване** разбираме отделянето на част от дохода с цел поддържане на баланс между потребностите и финансовите възможности. То е основен инструмент за поддържане на финансово равновесие както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, когато се разглежда като начин за планиране и организиране на бъдещето.
- Спестяването означава заделяне на част от текущия доход, за да се осигури финансова сигурност в бъдеще. Това предполага приоритизиране на „бъдещото аз“ пред „настоящото аз“ – процес, който не е лесен за човешката психика. За да се постигне ефективно спестяване, експертите препоръчват добро финансово планиране, информираност и разбиране, че доходите и разходите се променят в различните етапи от живота.
- Спестяването представлява онази част от дохода, която човек не изразходва, а запазва с цел бъдещо използване – например за предстояща покупка, за инвестиция в определена цел или като резерв при непредвидени обстоятелства. Това поведение е също толкова важно за домакинствата, колкото и за бизнеса, и може да бъде постигнато чрез добро финансово планиране. В някои случаи е препоръчително да се потърси и консултация с финансов съветник.

- За да започнете да спестявате, най-важното е да си поставите финансови цели, като винаги вземате предвид текущото си икономическо положение. Необходимо е да се направи анализ на личните финанси – колко средства имате, какъв е доходът ви и какви са месечните ви разходи. За да бъдат тези цели реалистични, се препоръчва те да бъдат конкретни, измерими, постижими, релевантни и обвързани с определен срок.
- Често задаван въпрос е колко трябва да се спестява. Отговорът зависи от финансовите цели и индивидуалните потребности. Като общо правило се препоръчва да се спестяват поне 10% от дохода, като този процент постепенно може да се увеличава.

- финансови инструменти. Много от тях са насочени към младите хора, за да им помогнат да вземат решения чрез съзнателна оценка на различните възможности и като отчитат рисковете и ползите от всяка от тях. Тези умения са важни за подобряване на качеството на живот в бъдеще.
- Важно е младите хора да се научат да вземат добри финансови решения, за да могат да си поставят дългосрочни цели, да спестяват, да инвестират и да използват парите отговорно. Това им помага да се справят с по-сложни финансови ситуации в бъдеще.
- Известно е, че спестяването е изключително важно, но то е навик, който трябва да се изгражда още от ранна възраст. Младите хора трябва да развият здравословно отношение към парите от ранни години, поради което много експерти са категорични, че най-доброто решение е да се започне със спестяване възможно най-рано.

СПЕСТЯВАНИЯ И МЛАДИТЕ ХОРА

- Макар това да е теорията, на практика спестяването често е по-трудно за младите хора. За да се спестява, е необходим доход, който позволява не само покриване на основните разходи, а и отделяне на средства настрана. В съвременните условия това невинаги е лесно постижимо. Въпреки това много експерти смятат, че спестяването не е невъзможно.
- Ранното започване на спестяване позволява на младите хора едновременно да заделят средства за различни цели, без да се налага да чакат, за да постигнат всяка от тях поотделно. Такива цели могат да бъдат създаване на резервен фонд за непредвидени ситуации, закупуване на първи автомобил или финансиране на собственото образование.
- Вярно е, че ако доходите не са високи, спестяването може да изисква известни лишения. Не става дума обаче за големи промени, а за малки ежедневни компромиси, при които спестените средства постепенно се насочват към натрупване на спестявания.

СЪВЕТИ ЗА ПО-УСПЕШЕН ПРОЦЕС НА СПЕСТЯВАНЕ

- Определете своите приоритети и решете какво е най-важно за вас.
- Автоматизирайте спестяването чрез месечен превод от разплащателната към спестовната сметка.
- Насърчавайте навика за спестяване, като ограничавате ненужните разходи.
- Създайте фонд за спешни случаи, който да се използва при непредвидени ситуации.

ИЗБОР НА СПЕСТОВНИ ПРОДУКТИ

- Спестовните продукти са финансови инструменти, използвани за натрупване на спестявания. Спестовните продукти са финансови продукти, в които съхраняваме парите си, за да консолидираме част или всички свои спестявания. Обикновено те се разглеждат като финансови инструменти, при които вложеният от спестителя капитал е без риск, за разлика от някои инвестиционни продукти.
- Спестовните продукти могат да носят доходност, както е при лихвоносните сметки, банковите депозити или спестовните застраховки.
- По принцип за най-добри спестовни продукти се считат тези, при които вложеният капитал не е изложен на риск и които могат да предложат определена доходност. Най-разпространените са:
 - Лихвоносни сметки
 - Срочни депозити
 - Спестовни планове
- Съществуват две основни групи спестовни продукти:
- Такива с ликвидност: това са продукти, при които спестяванията могат да бъдат използвани почти веднага, например разплащателни или спестовни сметки.
- Такива без незабавна ликвидност: това са финансови продукти, при които доходността е обвързана с изпълнението на определени условия, срокове или периоди, например срочни депозити или спестовни застраховки.

Лихвоносни сметки

- Това са сметки, които предлагат доходност на своите притежатели в зависимост от сумата, която е внесена в тях. В зависимост от вида на сметката този финансов инструмент позволява на потребителите да извършват обичайни банкови операции или да използват сметката единствено за генериране на доход от своите спестявания. Ползите от този тип сметки варират – от възможност за пасивен доход и нисък риск до управление без такси и удобство при използване.

Съществуват няколко вида сметки, които носят лихва.

Сметки с лихва могат да бъдат няколко вида:

- **Текущи сметки с лихва:** Текущите сметки са един от най-основните финансови продукти, които се предлагат от банките. Сметки за получаване на заплата с лихва: Това е вид текуща сметка, при която банките възнаграждават редовните постъпления по сметката – например заплата, пенсия или друг вид доход, при условие че те са периодични и надвишават определена минимална сума.
- **Спестовни сметки:** Спестовните сметки са създадени специално с цел натрупване на средства и генериране на доход от лихва.

Срочни депозити

- Срочните депозити са финансови продукти, които предлагат възнаграждение на потребителите в замяна на това, че те депозират определена сума пари в банката за предварително определен срок.
- Те функционират подобно на заем, но в обратна посока: потребителят предоставя пари на банката, а банката от своя страна изплаща лихва. Тази лихва се изплаща на договорени интервали (месечно, тримесечно, на шест месеца и т.н.) или на датата на падежа на депозита, заедно с първоначално внесената сума.

Спестовни планове

Това е инструмент, който предоставя на потребителя структурирана схема за спестяване, позволяваща му да определи сумите, които ще внася, както и целта, за която ще бъдат използвани спестяванията. При този тип инструмент парите и времето вървят ръка за ръка, тъй като колкото по-голяма е необходимата сума, толкова по-вероятно е да бъде необходим по-дългосрочен спестовен план.

Видовете спестовни планове могат да бъдат:

- **Краткосрочен план:** При този план ликвидността е от съществено значение, затова финансовият продукт трябва да гарантира пълна наличност на средствата по всяко време. Поставената цел обикновено е краткосрочна.
- **Средносрочен план:** В този случай целта обикновено е по-структурна, а продължителността е под 5 години. Продуктът трябва да осигурява баланс между доходност и ликвидност, като позволява средствата да бъдат изтеглени при възникване на непредвидени обстоятелства.
- **Дългосрочен план:** Този план е свързан с проекти с продължителност над пет години. Поради това доходността трябва да има приоритет пред ликвидността, а вложените средства не бива да са необходими спешно. В този случай целта също е структурна.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА СПЕСТОВНИЯТ

- Спестовният план е много ефективен метод или техника за управление на личните финанси и за постигане на дългосрочни финансови цели. Той представлява стратегия, чрез която човек може да спестява пари по съзнателен и дисциплиниран начин, като по този начин създава финансов резерв за бъдещи непредвидени ситуации или за постигане на конкретни цели.
- Една от основните причини да се изготви спестовен план са ползите, които той може да донесе за финансовото състояние на човека. На първо място, той позволява по-добър контрол върху разходите, защото чрез определяне на основните цели в плана може ясно да се прецени колко средства е необходимо да се изразходват всеки месец, за да бъдат постигнати тези цели. Това помага да се поддържа ниво на разходи, съобразено с наличните средства, като се избягва задлъжняване и се дава приоритет на необходимите разходи пред излишните.

- Както и при самото спестяване, стъпките за създаване на спестовен план са много сходни: приоритетно се поставят конкретни и реалистични цели, анализират се доходите и разходите, за да бъдат контролирани, изготвя се бюджет, след като те са ясно установени, и накрая спестяването може да бъде автоматизирано чрез прехвърляне на средства от разплащателната към спестовната сметка.
- За да бъде оптимизиран един спестовен план, е важно да се намалят ненужните разходи, да се търсят по-евтини алтернативи и да се диверсифицират инвестициите.

УПРАВЛЕНИЕ НА СПЕСТЯВАНИЯТА

- Доброто управление на спестяванията, както вече беше посочено, винаги започва с разработването на стратегия, която позволява да се заделят средства, след като са анализирани и проучени инвестиционните цели и наличните възможности.
- За да се увеличат максимално спестяванията и да се подобри тяхното управление, е важно да се потърси професионален съвет. Въпреки че човек може да има известни познания в тази област, управлението на спестяванията ще се подобри значително с помощта на опитни и активни финансови консултанти. Това помага да се намали рискът от финансови загуби.
- Във връзка с подобна консултация може също така да се гарантира, че инвестицията ще бъде възможно най-ефективна от гледна точка на разходите, като се идентифицират ненужни разходи, които могат да бъдат пренасочени към спестяване.

РАЗГЛЕДАЙТЕ ПРИЛОЖЕНИЯ ЗА СПЕСТЯВАНЕ

Опитайте и сравнете:

- **Wallet** (Бюджетиране и визуални анализи)
- **Plum** (Автоматично спестява пари от вашата сметка с помощта на изкуствен интелект.)
- **Revolut** (Проследява разходите и създава „касички“ (спестовни цели)
- **Monese / Viva Wallet** (Популярно в Източна Европа)

ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ НА СПЕСТЯВАНЕТО

Спестяването има много предимства. То осигурява финансова сигурност при неочаквани събития, дава ликвидност за покупки и краткосрочни цели и е относително безопасно от загуба. Съществуват обаче и някои недостатъци. Когато средствата се държат само като спестявания, може да се пропуснат по-високи доходи, които биха могли да се получат от по-рискови инвестиции. Освен това спестяванията могат да губят покупателна способност по време на периоди на висока инфлация.

Въпреки това спестяването е важна част от всеки финансов план. Най-добре е то да се комбинира с други форми на инвестиране, например пенсионни сметки или инвестиции на фондовия пазар, за да се постигне по-балансиран подход към личните финанси.

Предимства

- Спестяването позволява натрупване на аварийен фонд за непредвидени ситуации.
Осигурява средства за краткосрочни или дългосрочни цели, например пътуване или по-голяма покупка.
Рискът от загуба е минимален. Парите, държани в банки, обикновено са защитени чрез гаранционни схеми за банкови депозити.

Недостатъци

- Доходността е значително по-ниска в сравнение с много инвестиции.
Спестяванията могат да загубят част от покупателната си способност при инфлация.
Съществува т.нар. алтернативна цена – пропуска се възможността средствата да бъдат инвестирани в по-рискови, но потенциално по-доходни активи.

ТЕМА ЗА РАЗМИСЪЛ

Сценарии I:

Мира, 24-годишна мигрантка, работеща в Милано, печели 900 евро на месец. Тя плаща 550 евро наем и изпраща 150 евро на семейството си в чужбина. Иска да спести пари, за да изкара шофьорска книжка.

Дискусия:

- Какви малки навици може да промени Мира, за да спестява по 50 евро на месец?
- Сблъскали ли сте се вие или някой ваш познат с подобно предизвикателство?

ТЕМА ЗА РАЗМИСЪЛ

Сценарии 2:

Никос, 21 г., учи в Атина. Получава 480 евро на месец от работа на непълно работно време.

- Наем: 300 евро (споделен апартамент)
- Транспорт: 25 евро (студентска карта)
- Храна и хранителни продукти: 120 евро
- Телефон и други разходи: 60 евро

Въпроси:

- Колко пари може реалистично да спестява Никос?
- От какво би могъл да намали разходите си?

ТЕМА ЗА РАЗМИСЪЛ

Сценарии 3:

- Ивана, 19 г., живее с родителите си в Пловдив. Работи през уикендите и печели 150 евро на месец.
- Държи повечето от парите си в брой. Понякога използва Revolut, но няма пълно доверие в банките.
- Исква да спести пари за лаптоп втора употреба.

Дискусия:

- Какви са предимствата и недостатъците на спестяването в брой?
- Може ли приложение за бюджетиране да помогне на Ивана?

ТЕМА ЗА РАЗМИСЪЛ – КАК ДА СЕ ИЗГОТВИ ПЛАН ЗА СПЕСТЯВАНЕ.

ТЕМА ЗА РАЗМИСЪЛ – КОЙ ВАРИАНТ НА ПЛАН ЗА СПЕСТЯВАНЕ Е НАЙ-ДОБЪР?

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

1

Спестяването е нещо, което трябва да се практикува всеки ден. Най-добре е да започнете, когато сте млади.

2

Никой не знае кога може да възникне неочакван разход, затова е най-добре винаги да има аварийен фонд, за всеки случай.

3

Познавайки различните видове лихвени проценти и спестовни продукти, можем да изберем кое ни подхожда най-добре, когато става дума за спестяване.

4

Навикът за спестяване трябва да се превърне в начин на живот, който гарантира икономическа стабилност, поддържа устойчив растеж и осигурява спокойствие в неблагоприятни периоди.

ИНВЕСТИЦИИ

Този раздел ще ви предостави основните умения, необходими, за да разберете разликите между спестяване и инвестиране и как да избирате и диверсифицирате своите активи.

В края на този раздел ще разполагате със знанията и инструментите, които ще ви помогнат да поемете контрол върху личните си финанси и да прилагате балансиран подход към инвестирането.

Нека започнем това пътуване към финансова независимост и стабилност!

УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

В края на този раздел ще можете:

- да познавате основите на инвестирането, разликите между спестяване и инвестиране, както и разликата между дълг и капитал. Ще научите защо стойността на инвестициите може както да се понижава, така и да се увеличава, и как промените в инфлацията, лихвените проценти и/или валутните курсове могат да повлияят върху дългосрочните планове.
- да познавате широк набор от инвестиционни продукти. В този раздел ще бъдат обяснени основните характеристики на най-търгуваните продукти на фондовите пазари.
- Инвестиционното решение се отнася до разпределението на ресурси към определена инвестиционна възможност. То включва оценяване и избор между различни инвестиционни алтернативи с цел постигане на адекватна финансова възвръщаемост.

КАКВО ИМАМЕ ПРЕДВИД, КОГАТО ГОВОРИМ ЗА ИНВЕСТИЦИИ?

- В съвременния свят инвестирането се е превърнало в основен инструмент за увеличаване на средствата ни и за осигуряване на икономическото ни бъдеще. Инвестицията означава влагане на капитал в актив или проект с цел получаване на финансова възвръщаемост в бъдеще.
- Когато инвестирате, вие „карате парите си да работят за вас“, вместо просто да ги държите в спестовна сметка. Инвестирането може да бъде в различни активи, като акции, облигации, недвижими имоти или дори в собствен бизнес.
- Ключовият елемент при инвестирането е поемането на определен риск с надеждата за по-висока възвръщаемост. Важно е да се помни, че инвестицията не гарантира печалба и съществува възможност да се загуби част или дори цялата инвестирана сума. Въпреки това, при добра стратегия и достатъчно знания, инвестирането може да бъде начин за увеличаване на богатството в дългосрочен план.

ЗАЩО ДА ИНВЕСТИРАМЕ?

Когато говорим за инвестиция, имаме предвид влягане на капитал днес с цел увеличаване на неговата стойност с течение на времето. Инвестицията изисква използване на ресурси — като време, пари, усилия и други — с очакването в бъдеще да се получи по-голяма възвръщаемост от първоначално вложеното.

Както вече беше споменато, инвестициите са се превърнали в основен инструмент за увеличаване на средствата ни и за осигуряване на финансова стабилност в бъдеще. Но защо да инвестираме?

ЗАЩО ДА ИНВЕСТИРАМЕ?

Съществуват няколко основни причини, поради които много хора избират да инвестират.

- **Натрупване на богатство:** Инвестирането ви дава възможност да увеличавате средствата си с течение на времето.
- **Защита срещу инфлацията:** Инфлацията намалява покупателната способност на парите. Чрез инвестиране можете да постигнете доходност, която надвишава инфлацията, и така да запазите и увеличите стойността на средствата си в дългосрочен план.
- **Генериране на пасивен доход:** В зависимост от избраната инвестиция можете да получавате пасивен доход — пари, които постъпват редовно, без да е необходимо активно да работите за тях.
- **Постигане на дългосрочни финансови цели:** Независимо дали искате да купите жилище, да финансирате образованието на децата си или да се пенсионирате спокойно, инвестирането може да ви помогне да постигнете дългосрочните си финансови цели.

КАК ДА ИНВЕСТИРАТ ТИЙНЕЙДЖЪРИТЕ (5 НАЧИНА)

ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ НА ИНВЕСТИРАНЕТО

ПРЕДИМСТВА

- Потенциал за по-висока доходност в сравнение със спестяването
- Може да помогне за постигане на дългосрочни финансови цели
- Диверсификацията може да намали риска.

НЕДОСТАТЪЦИ

- Риск от загуба, особено в краткосрочен план.
- Изисква дисциплина и ангажираност.
- Може да изисква по-дълъг времеви хоризонт.

РАЗЛИКИ МЕЖДУ СПЕСТЯВАНЕ И ИНВЕСТИРАНЕ

Разликите между спестяване и инвестиране

Включва заделяне на пари в сигурни и ликвидни сметки.

Включва разплащателни сметки, спестовни сметки, съкровищни бонове на Съединените щати и сметки на паричния пазар.

Осигурява капитал за инвестиране

Може да увеличи капитала

Включва акции, облигации и недвижими имоти

Включва покупка на актив с надеждата за получаване на възвръщаемост

ИЗГРАДЕТЕ СВОЯТА ФИНАНСОВА ИДЕНТИЧНОСТ

Подсказка: „Аз съм човек, който...”

Довършете изречението според вашето финансово мислене.

Примери:

- „...обича да планира, преди да харчи.“
- „...се чувства притеснен относно спестяването.“
- „...иска един ден да инвестира.“

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

1

Днес инвестирането е на дневен ред, особено заради широко приетата идея да „инвестираш парите си в себе си и в своето бъдеще“.

2

Не трябва да забравяме, че инвестирането, макар да предлага много ползи, включва и рискове; затова често е важно да се потърси добър съвет.

3

Когато инвестираме, трябва да вземем предвид инфлацията, валутните курсове и лихвените проценти, за да можем да инвестираме правилно и печелившо.

4

Съществуват много инструменти за инвестиране, затова трябва да анализираме и да преценим кой от тях най-добре отговаря на нашите нужди и на целите, които искаме да постигнем.

МЕСТЕН КОНТЕКСТ

Този слайд трябва да представи (всеки обучител трябва да добави информация и да я включи в подходящ момент по време на урока):

- Специфични за страната възможности за инвестиране (например данъчно облекчени спестовни сметки, банкови приложения за младежи).
- Как се откриват сметки.
- Предизвикателства, пред които са изправени младежите, които не работят, не учат или не се обучават (NEETs), както и работещите на непълно работно време в съответната страна.

ASSOCIAZIONE
URT

cre thi dev
creative thinking development

АКТИВНИ
КРЕАТИВНИ ЕКИПИ

Co-funded by
the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Innovation Council and SMEs Executive Agency (EISMEA). Neither the European Union nor EISMEA can be held responsible for them.